

Teologiczne podstawy Dekretu ogólnego KEP z dnia 13 marca 2018 roku w sprawie ochrony osób fizycznych

Zasadność istnienia w systemie prawnym i cel skonstruowania danej normy prawnej, a tym bardziej wydania całego ich zbioru w postaci ustawy, są problemami istotnym w każdym porządku prawnym. Z racji zbawczego charakteru prawa w Kościele, należącego do natury i istoty Kościoła, ustalenie tych brzegowych warunków istnienia normy staje się szczególnie ważne. W prawie kościelnym bowiem nie wystarczy użyteczność normy, ale konieczne jest także, aby przyczyniała się ona do właściwego życia Ludu Bożego, który jest rzeczywistością ludzko-Boską.

Dodatkowo, tak jak Kościół ma odpowiadać na znaki czasu i zachowując Tradycję, kroczyć przez historię reagując na aktualne problemy, tak prawo, zachowując swe podstawy i niezmiennosc głównych założeń powinno być dostosowywane do realiów otaczającego nas świata, aby w myśl zasady *ubi ius, ibi remedium* móc odpowiedzieć adekwatnie na wewnętrzną potrzebę, a także chronić Kościół przed zagrożeniami.

Obecnie w prawie świeckim regulacje dotyczące ochrony danych osobowych zajmują stałe miejsce w systemie prawa międzynarodowego, jak też krajowego. Prawa odnoszące się do prywatności, której częścią jest zagadnienie ochrony danych osobowych, zagwarantowane zostały np. w Karcie Praw Podstawowych oraz w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, zaś Unia Europejska i państwa członkowskie są zobowiązane do zagwarantowania, by miały one odzwierciedlenie także w prawie przez nie stanowionym¹. W prawie unijnym państwa członkowskie przeszły

¹ Por. P. Boillat, M. Kjaerum, *Handbook on European data protection law*, Luxemburg 2014, s. 21.

kilka etapów w kształtowaniu prawa z tej dziedziny – od braku odrębnej regulacji, poprzez uchwalenie dyrektywy² (mającej na celu ujednoczenie prawodawstwa krajowego³), aż do wydania rozporządzenia (bezpośrednio stosowanego w państwach członkowskich bez konieczności wydania ustaw krajowych), które stało się przyczyną wydania tytułowego Dekretu⁴.

W rozporządzeniu wydanym 27 kwietnia 2016 roku, które *nota bene* weszło w życie po dwóch latach (specyficznego biorąc pod uwagę polską teorię prawa) *vacatio legis* w dniu 25 maja 2018 roku, kojarzonym w Polsce raczej po powszechnie przyjętym skrócie RODO, niż po jego właściwej nazwie⁵, ustawodawca unijny – nie chcąc naruszać statusu przyznanego Kościołom oraz związkom i wspólnotom wyznaniowym na mocy prawa konstytucyjnego obowiązującego w państwach członkowskich⁶ – dał w art. 91 tego aktu możliwość, aby kościoły i inne związki wyznaniowe stosowały swoje szczegółowe zasady ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych. Przepis ten postawił jednak dwa warunki: 1) zasady te musiały istnieć przed wejściem w życie rozporządzenia oraz 2) musiały być zgodne z tym aktem (lub – domyślnie – dostosowane do niego).

Mimo że nie były one sformułowane w ramach odrębnej, jednolitej i całościowej regulacji, Kościół katolicki w Polsce legitymował się takimi swoimi szczegółowymi zasadami ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych⁷. Pozostała

2 Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. UE L Nr 281 z 23 listopada 1995 r., s. 31n).

3 W Polsce ustawą mającą na celu dostosowanie prawa polskiego do standardów prawa obowiązującego w Europie była ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (ostania obowiązująca jej wersja to t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 922 z późn. zm.).

4 Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydany przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 r., podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 Kodeksu Prawa Kanonicznego, w związku z art. 18 Statutu KEP, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 r. [dalej: Dekret] <https://episkopat.pl/wp-content/uploads/2018/06/DekretOgolnyKEPwsprawieOchronyOsobFizycznychwzwiązkuzPrzetwarzaniemDanychOsobowychwKoscieleKatolickim.pdf>.

5 Jaką jest Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.) [dalej: RODO].

6 Por. motyw 165 RODO.

7 W preambule Dekretu wskazano na istniejące normy Kodeksu prawa kanonicznego (*Codex Iuris Canonici* auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus, 25.01.1983, „Acta Apostolicae Sedis” [dalej: AAS]

natomiast kwestia dostosowania ich do zasad zawartych w nowym rozporządzeniu. Metoda, jaką zastosowano w tym celu, doprowadziła do powstania niemalże bliźniaczego do RODO aktu prawnego – Dekretu. Po wprowadzeniu do niego kilku innych artykułów koniecznych w celu zawarcia w tym akcie regulacji dotyczących podstawowych acz specyficznych kwestii kościelnych, Dekret w zasadzie powtarza brzmienie większości najważniejszych przepisów oryginału – RODO. Tym samym można stwierdzić, że nastąpiła recepcja konkretnych rozwiązań z prawa świeckiego na grunt prawa kanonicznego.

Taki zabieg legislacyjny nie tylko rodzi problemy z dziedziny interpretacji prawa, ale także, a może przede wszystkim, rodzi pytanie, czy akt ten przypadkiem nie uniezależnił się od źródła prawa kanonicznego, jakim jest teologia. Chociaż miałyby on użyteczny charakter, jednak nie przyczyniałyby się do właściwego życia Kościoła. Byłby bowiem on wtedy dodatkiem, którego jedyną funkcją byłoby pozytywistyczne regulowanie kwestii w nich zawartych.

75 (1983), pars II, s. 1–301; tekst łacińsko-polski: *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984, [dalej: KPK] i Kodeksu kanonów Kościołów wschodnich (*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 18.10.1990, AAS 82 (1990), n. 11, s. 1061–1147 [dalej: KKKW], tj.:

- kan. 220 KPK i kan. 23 KKKW gwarantujące prawo do dobrego imienia i prawo do ochrony intymności,
- kan. 482–491 i kan. 535 KPK oraz kan. 252–261 i kan. 296 KKKW zobowiązujące każdą parafię do prowadzenia ksiąg parafialnych, zgodnie z przepisami Konferencji Biskupów i biskupa diecezjalnego oraz zobowiązujące proboszcza do ich właściwego sporządzania i przechowywania oraz dotyczące obowiązku posiadania archiwum przez kurie diecezjalne i parafie, i zasad ich prowadzenia,
- kan. 1067 i 1069 KPK oraz kan. 784 i 786 KKKW dotyczące kanonicznego przygotowania do małżeństwa, a w szczególności przekazywania informacji o okolicznościach mających znaczenie dla możliwości jego zawarcia.

Ponadto w preambule powołano się na: *Motu proprio* Jana Pawła II *La cura vigilantissima* z dnia 21 marca 2005 r. (AAS 97 (2005), s. 353–376), Przepisy Konferencji Episkopatu Polski o prowadzeniu ksiąg parafialnych: ochrzczonych, bierzmowanych, małżeństw i zmarłych, oraz księgi stanu dusz z dnia 26 października 1947 r., Instrukcję opracowaną przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski z dnia 23 września 2009 r. „Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła katolickiego w Polsce” (https://giodo.gov.pl/data/filemanager_pl/wsp_krajowa/KEP.pdf (17.09.2018)), a także Dekret Ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła z dnia 7 października 2015 r. (Akta Konferencji Episkopatu Polski nr 27/2005, s. 101–104) i inne przepisy prawa partykularnego. Zob. też P. Majer, *Ochrona prywatności w kanonicznym porządku prawnym*, w: *Ochrona danych osobowych i prawo do prywatności w Kościele*, red. P. Majer, Kraków 2002, s. 83–123; J. Gręźlikowski, *Realizacja prawa do dobrego imienia i ochrony własnej intymności w Kościele (kan. 220 KPK) w świetle ustawy i instrukcji o ochronie danych osobowych*, „Teologia i Człowiek” 19 (2012), s. 229–255.

W artykule tym podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie, czy Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim ma w ogóle podstawy teologiczne, a jeżeli tak, to w jakim zakresie.

1. Dekret jako część prawa kanonicznego

Abstrahując od sposobu zredagowania tekstu prawnego, który to sposób ma duże znaczenie i niesie za sobą określone niebezpieczeństwa, o czym dalej, przede wszystkim należy zwrócić uwagę na to, że omawiany akt prawny stanowi część prawa kanonicznego. Chociażby sposób jego uchwalenia sprawia, że stał się on jego częścią. Sam Dekret również wskazuje na ten fakt w słowach ostatniego akapitu preambuły⁸. O związku zaś prawa kanonicznego z teologią nie trzeba przekonywać⁹.

Przepowiadając Ewangelię, Kościół ma za zadanie obwieszczać prawdę o świecie. Wszystkie zaś rzeczy „z samego faktu, że są stworzone, mają własną trwałość, prawdziwość, dobroć i równocześnie własne prawa i porządek”¹⁰.

Odniesienie do prawa naturalnego znajduje się też w Katechizmie Kościoła Katolickiego (nr 1950–1985)¹¹. „Człowiek, powołany do szczęścia, ale zraniony przez grzech, potrzebuje zbawienia Bożego. Pomoc Boża zostaje mu udzielona w Chrystusie przez prawo, które nim kieruje, i przez łaskę, która go umacnia”¹². I tak dane

⁸ Brzmiały one: „działając w celu uszczegółowienia przepisów Kodeksu Prawa Kanonicznego i uaktualnienia przepisów prawa partykularnego”.

⁹ Po debacie rozpoczętej w wyniku podniesienia przez Rudolfa Sohma zagadnienia sprzeczności prawa do natury Kościoła (R. Sohm, *Das Kirchenrecht. Erster Band, Diegeschichtlichen Grundlagen*, Leipzig 1892, przedruk z 1923 r.: <https://archive.org/details/RudolfSohmKirchenrechtBd1/page/n1> (19.09.2018)) zwrócono uwagę na jedność teologii i prawa kanonicznego. Zob. w szczególności R. Sobański, *Zarys teologii prawa kanonicznego*, Warszawa 1973, s. 26–52, gdzie autor wskazuje na pierwotną jedność teologii i prawa, których rozdział powstał na skutek rozkwitu obu tych dziedzin wiedzy oraz poszukuje uzasadnień dla istnienia prawa w Kościele; s. 53–83, gdzie następuje opis ontologicznych podstaw prawa kanonicznego oraz s. 105–141, gdzie autor wprost wskazuje teologiczny wymiar prawa kanonicznego.

¹⁰ Jan Paweł II, *Gaudium et spes. Constitutio Pastoralis de Ecclesia in Mundi Huius Temporis*, AAS 58 (1966), s. 1025–1120, nr 36, 2.

¹¹ *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wydanie 2. poprawione, Poznań 2002 [dalej: KKK].

¹² KKK 1949.

na początku, pozostaje zadane do realizacji w stale następującej po nim przyszłości¹³. Realizacja ta następuje zaś także za pomocą stanowienia norm prawa kościelnego. Rozróżniając zatem prawo objawione i prawo kościelne, które ma pomóc w przestrzeganiu nakazów Boga i którego głównym celem jest *salus animarum*, staramy się, aby w historycznych zakamarkach nie zgubić z oczu tego, co niezmiennie i móc je poprawnie reinterpretować zgodnie z duchem czasów i w łączności z Tradycją.

Należy także wziąć pod uwagę to, że Kościół postrzega siebie jako wspólnotę. Już św. Paweł, mając poczucie odpowiedzialności za ludzi, których mu powierzył Chrystus, wydawał różnego rodzaju zalecenia, aby wiedzieli, jak należy postępować (1 Tm 3, 15)¹⁴. W miarę zatem pojawiania się nowego problemu lub zagadnienia, które wymagało zwrócenia nań uwagi, Kościół od zarania dziejów wydawał odpowiednie regulacje obowiązujące wiernych. Pozostaje pytanie, czy materia regulowana w Dekrecie także pozostaje w łączności z materią Kościoła.

2. Materia Dekretu

Oceniając zasadność i rolę omawianego Dekretu w prawie kanonicznym należy wziąć pod uwagę zagadnienie, jakie on reguluje. Tytuł Dekretu informuje o tym, że jest on wydany „w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim”. Materia dotyczy zatem danych osobowych i ochrony osób fizycznych w związku z dokonywanym ich przetwarzaniem. Jednak czy na pewno w Dekrecie chodzi tylko o ochronę informacji o osobie?

Ochrona danych osobowych wiąże się z wieloma aspektami, a wśród nich z prawem do intymności i do dobrego imienia. Dalej zaś możemy powiązać ją szerzej z prawem do prywatności, wynikającym z prawa naturalnego – przynależnego osobie ludzkiej, wpisanego w jej naturę.

Bez ochrony danych osobowych prawo to może zostać naruszone. Skutkiem tego zaś nastąpi nie tylko przekroczenie „jakichś” norm prawnych, ale naruszenie poważnego dobra, jakim jest coś, co należy do natury człowieka. Tym czymś, jest godność osoby ludzkiej.

¹³ Zob. R. Sobański, *Prawo w prawie: prawo Boże i prawo ludzkie*, „Teologia Polityczna” 2004–2005 nr 2, s. 272.

¹⁴ Np.: zalecenie wspólnych modłów za wszystkich (1 Tm 2, 1), zachowanie na Eucharystii (1 Kor 11, 17), zasady korzystania z charyzmatów (1 Kor 14, 26–31).

I tak w pierwszym akapicie preambuły Dekretu stanowi się, że: „Chrześcijaństwo wniosło do kultury europejskiej przekonanie o nienaruszalnej godności osoby ludzkiej. Zakorzenie ono jest w fakcie stworzenia człowieka na «obraz i podobieństwo» Boga. Godność jest przymiotem ludzkiej natury rozumnej i wolnej. Uznanie godności człowieka wymaga odpowiedniej ochrony danych osobowych”. Istnieje tu zatem bezpośrednio odniesienie do chronionego dobra, które bezpośrednio leży w zakresie zainteresowania Kościoła i jego przepowiadania¹⁵.

Jak zostało to już wskazane powyżej, prawo musi odpowiadać na aktualne problemy. Wydawać by się mogło, że dane osobowe nie stanowią dobra same w sobie, a ich związek z godnością człowieka jest wskazany na wyrost. Nic bardziej mylnego.

W obecnym świecie informacja stała się jednym z towarów¹⁶. Odpowiednio wykorzystana ma wpływ na ważne decyzje zarówno polityczne, jak i biznesowe w świecie. Zbiory danych również należą do aktywów, które są sprzedawane na rynku niczym ruda żelaza do fabryki czy partia telewizorów do supermarketu. Firmy skupują takie zbiory zawierające przykładowo imiona, nazwiska i dane kontaktowe, płacąc za nie nieraz wysokie kwoty. Potem wykorzystują je do swojej działalności w celu zwiększania liczby klientów czy też badania potrzeb rynku. Rodzajów informacji zaś w zbiorze może być nieskończenie wiele, łącznie z danymi o naszym zdrowiu czy rodzinie.

Sami oczywiście możemy zdecydować o tym, czy nasze dane osobowe będą ujawnione w ten czy inny sposób. Może nam nawet zależeć na tym, żeby tak się stało. Jednak może się zdarzyć, że w danej sytuacji nie będziemy chcieli, aby dana informacja o nas była znana innym, a na skutek złej ochrony danych w jakimś podmiocie (np. firmy ubezpieczeniowej czy szpitalu) informacja taka zostanie ujawniona, a przez to np. nasze dobre imię i nasza godność bezpodstawnie naruszone.

¹⁵ Por. Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, AAS 71 (1979), s. 257–324, nr 12: „W ten sposób sama osobowa godność człowieka staje się treścią tego przepowiadania, nawet bez słów, ale przez sposób odnoszenia się do niej. Ten sposób dzisiaj zdaje się odpowiadać na szczególną potrzebę naszych czasów. Skoro zaś nie wszystko to, w czym różne systemy, a także poszczególni ludzie, widzą wolność i propagują wolność, okazuje się prawdziwą wolnością człowieka, tym bardziej Kościół w imię swej Bożej misji staje się stróżem tej wolności, która warunkuje prawdziwą godność osoby ludzkiej”.

¹⁶ Przykładem może być możliwość ściągnięcia jakiegoś e-booka czy nagrania lub też zapisania się na szkolenie „za darmo”, jednak po podaniu swoich danych osobowych. Potem firma, która wysłała nam takiego e-booka lub zorganizowała szkolenie, dzwoni do nas z propozycjami innych usług, tym razem jednak odpłatnych. W rzeczywistości nastąpiła tutaj wymiana dóbr w postaci e-booka lub szkolenia jednej strony a danych osobowych z drugiej strony. Dane te zaś mogłyby równie dobrze być przekazane dalej bez naszej wiedzy, gdyby nie było stosownych przepisów w tym zakresie.

Jak zatem widać, godność człowieka to ciągle wezwanie do postrzegania jej w realiach społecznych¹⁷. Okazuje się, że we współczesnym anonimowym świecie dane osobowe są towarem, na którym można zarobić i za pomocą którego można komuś realnie zaszkodzić, a ich ochrona nie stanowi zachcianki jednostek społecznych, lecz konieczność wynikającą z chęci przeciwdziałania nienależystemu traktowaniu człowieka. Każdemu zaś niebezpieczeństwu uprzedmiotowienia człowieka należy zaradzić¹⁸. Wydaje się, że Dekret spełnia taką funkcję.

Dodatkowo, oprócz ochrony dobra w postaci godności człowieka, Dekret ma także drugą rolę do odegrania. Jest nią zagwarantowanie wolności wyznawania naszej religii i funkcjonowania Kościoła niezależnego od władzy państwowej.

W końcowych akapitach preambuły Dekretu prawodawca przypomina „powszechnie uznaną zasadę autonomii państwa i Kościoła” oraz „konieczność pogodzenia ochrony danych osobowych z korzystaniem z podstawowego prawa do wolności religijnej, zagwarantowanego również w prawie pozytywnym, także w jego wymiarze instytucjonalnym”. Jest to niewątpliwie odesłanie do art. 91 i motywu 165 RODO. Gdyby Dekret nie został wydany, to istniałoby ryzyko, że do wszystkich czynności przetwarzania danych (także zapisywania informacji o udzieleniu sakramentów w księgach parafialnych) stosowane byłoby nowe rozporządzenie, a organem właściwym w celu kontroli poprawności przetwarzania danych (w tym usuwania danych) byłby państwowy organ nadzorczy, jakim jest Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, a nie powołany do tego celu na podstawie Dekretu Kościelny Inspektor Ochrony Danych. Naraziłoby to niewątpliwie Kościół na sytuacje, w których organ niemający przygotowania ani z dziedziny teologii, ani z dziedziny prawa kanonicznego, nieposiadający żadnego *misio canonica*, pochodzący z zupełnie innego porządku prawnego, decydowałby w kwestiach istotnych dla Kościoła¹⁹.

¹⁷ Zob. R. Sobański, *Prawo w prawie: prawo Boże i prawo ludzkie*, dz. cyt., s. 270.

¹⁸ Szerzej zob. R. Sobański, *Normatywność godności człowieka*, w: *Godność człowieka a prawa ekonomiczne i socjalne. Księga jubileuszowa wydana w piętnastą rocznicę ustanowienia Rzecznika Praw Obywatelskich*, Warszawa 2003, s. 24.

¹⁹ Na przykład organ państwowy mógłby zdecydować o usunięciu wpisu w księdze ochrzczonych o udzieleniu chrztu i innych sakramentów osoby, która z Kościoła stosownym aktem zdecydowała się wystąpić. Dobrze wiemy, że osoba taka w myśl *semel catholicus semper catholicus* i tak pozostanie dla wspólnoty katolikiem z uwagi na niezatarte znamię, jakie nosi po chrzcie świętym, a dodatkowo ciężą na niej obowiązki związane chociażby z zachowaniem formy kanonicznej małżeństwa do jego ważności. Po wykasowaniu jednak informacji o chrzcie kwestia np. ustalania ważności małżeństwa byłaby znacznie utrudniona.

Dekret zatem broni żywotnych interesów społeczności kościelnej. Jest on odpowiedzią na zagrożenia dzisiejszych czasów (chroni dane osobowe w celu ochrony godności człowieka), jak też na problem, który powstał w związku z wydaniem RODO, którym była próba objęcia zakresem jego stosowania wszystkich podmiotów w Unii, a tym samym także kościołów i związków wyznaniowych.

3. Niebezpieczeństwa związane z redakcją Dekretu

Do rozważenia pozostaje sposób zredagowania Dekretu, bowiem powoduje on istotne konsekwencje na wielu płaszczyznach. Fakt, że Dekret recypuje wprost całe artykuły i rozdziały z aktu należącego do innego systemu prawnego, powoduje, że wprowadza do prawa kanonicznego gotowe instytucje, określenia i rozwiązania z prawa unijnego, nieznane uprzednio prawu kanonicznemu, które niosą ze sobą odmienne założenia aksjologiczne, filozoficzne podstawy, a także reguły interpretacyjne. Zastosowana technika prawodawcza wydaje się odrywać Dekret od wskazanych powyżej podstaw teologicznych i tworzyć akt z całym pozytywnym bagażem.

Ponadto istnieje poważne zagrożenie, że podmioty kościelne nie będą mogły sobie poradzić ze stosowaniem nowych rozwiązań przyjętych wprost z systemu świeckiego i w celu interpretacji postanowień Dekretu będą stosować pochodzące z niego interpretacje. Te natomiast, oderwane od teologicznych korzeni, spowodują dojście do rozwiązań błędnych, dalekich od celu, jakim jest *salus animarum*, a nawet sprzecznych z doktryną Kościoła. Czy jednak wskazane tu zagrożenia są nieuniknione?

Mimo że technika legislacyjna wpływa mocno na funkcjonowanie Dekretu, należy jednak zwrócić uwagę na to, że wiele narzędzi pozostaje w ręku podmiotu dekodującego normy w trakcie ich stosowania. Wprowadzone instytucje można interpretować, choć z wielkim trudem, w powiązaniu z całym systemem prawa kanonicznego. Z nowym nazewnictwem trzeba się oswoić. W miejsce luk można natomiast – za pomocą analogii – stosować normy z Kodeksu prawa kanonicznego sformułowane odpowiednio. Część problemów być może rozwiąże doktryna, a część może praktyka. Konieczne będzie też powstrzymanie się od używania reguł interpretacyjnych z prawa świeckiego, oderwanych od podłoża teologicznego. A z perspektywy czasu konieczna będzie zapewne identyfikacja i ocena zauważonych trudności i błędów oraz ich poprawa przez prawodawcę.

Jak zauważył Remigiusz Sobański: „Promulgując prawo Boże, przedkładając je na bieżąco, wykładając i konkretyzując, Kościół pozostaje w żywym kontakcie

z kulturą prawną, korzysta z osiągnięć techniki prawodawstwa, z obiegowych pojęć i metod komunikacji. Nie wolno przy tym zapominać o ograniczeniach zarówno języka, jak i innych dających się spożytkować środków. Prawo kościelne pozostaje w komunikacji z różnymi kulturami prawnymi. W tej komunikacji nie może zagubić własnego *proprium*, lecz powinno je wyświetlić i wyakcentować²⁰.

Nie należy oczywiście bagatelizować wymienionych powyżej trudności. Bez wątpienia dokonano bowiem zabiegu „wklejenia” obcego prawa na grunt prawa kanonicznego. Jednak zastosowana technika nie odarła zupełnie Dekretu z jego podstaw teologicznych. Regulowana materia i cel, jaki przyświecał prawodawcy, są tego dowodem.

Czynności ustawodawczych dokonano zgodnie z prawem kanonicznym, działając jako Kościół. Dekret stał się też częścią prawa kanonicznego, które ma bogatą historię oraz tradycję. Miejmy nadzieję, że „obrośnie” ono obce elementy niczym bluszcz, powodując, że wtopią się one w cały krajobraz systemu prawa kanonicznego. Kościół natomiast, obserwując i reagując w celu dostosowania prawa do aktualnych problemów, spowoduje odpowiednią zmianę przepisów nieodpowiednich w odpowiednim czasie.

Zakończenie

Reasumując, Dekret ogólny KEP z dnia 13 marca 2018 r. w sprawie ochrony osób fizycznych ma podstawy teologiczne. Jest on reakcją kościelnego prawodawcy na potrzeby społeczności wiernych i obroną prewencyjną Kościoła. Ponadto stanowi część prawa partykularnego obowiązującego w diecezjach polskich. Teologiczny wymiar podstaw Dekretu widać wyraźnie w tym m.in., że: 1) prawodawca jest jednocześnie nauczycielem wiary, 2) przedmiotem troski prawodawcy jest materia bliska Kościołowi, a mianowicie godność człowieka, 3) Dekret dba o wolność i niezależność Kościoła, 4) Dekret chroni prawo do prywatności. Sposób zredagowania aktu, o którym mowa, budzi zastrzeżenia i powoduje poważne zagrożenia dla jego wykładni. Jednakże dzięki roztropnemu działaniu, w łączności z całym systemem prawa kanonicznego i systemem doktrynalnym Kościoła, można mieć nadzieję na uniknięcie oderwania stosowania dekretowych norm od ich teologicznych podstaw.

20 R. Sobański, *Prawo w prawie: prawo Boże i prawo ludzkie*, dz. cyt., s. 273.

SUMMARY

The theological foundations of the General Decree of the Polish Episcopate Conference of March 13, 2018, on the protection of individuals in relation to the processing of personal data in the Catholic Church

The actual and legal-doctrinal legitimacy of constructing a legal norm is an important issue in every legal order. The more important it becomes to determine them when they belong to the inner reality of the Church. Currently, in secular law, regulations regarding the personal data protection have become an issue requiring the attention of various entities, including religious associations. In 2018, the Catholic Church in Poland, as a respond to this situation and to the current needs of the faithful, issued a Decree regulating the protection of personal data in the Church. This decree is part of the canon law system.

Canon law is strongly related to theology. It regulates the life of the faithful, which in every area is an important manifestation of the principles of faith. The theological dimension of the foundations of the Decree can be clearly seen in the following: 1) the legislator is also a teacher of faith, 2) the concern of the legislator is human dignity, 3) the Decree cares for the freedom and independence of the Church, 4) the Decree protects the right to privacy.

Thus, the Decree has solid theological foundations and goals that must be extracted and which the interpretation of the Decree shall be based on. This is necessary because the wording and text editing of the Decree is defective and raise serious reservations of canonists. As a consequence, it endangers the results of the application of its legal norms. Getting to know the theological foundations can help to make the aforementioned law contribute to the rule *salus animarum*.

Keywords: personal data protection, human dignity, freedom of the Church, the right to privacy

Teologiczne podstawy Dekretu ogólnego KEP z dnia 13 marca 2018 roku w sprawie ochrony osób fizycznych

Zasadność faktyczna i prawnodoktrynalna skonstruowania normy prawnej są problemem istotnym w każdym porządku prawnym. Tym bardziej ważne staje się ich ustalenie, gdy należą do wewnętrznej rzeczywistości Kościoła. Obecnie w prawie świeckim regulacje dotyczące ochrony danych osobowych stały się zagadnieniem wymagającym uwagi różnych podmiotów, także związków wyznaniowych. Kościół katolicki w Polsce,

odpowiadając na tę sytuację i na bieżące potrzeby wiernych, wydał w 2018 roku Dekret regulujący ochronę danych osobowych w Kościele. Dekret ten stanowi część systemu prawa kanonicznego.

Prawo kanoniczne jest silnie związane z teologią. Reguluje ono bowiem życie wiernych, które w każdym obszarze jest ważną manifestacją zasad wiary. Teologiczny wymiar podstaw Dekretu widać wyraźnie w tym m.in. że: 1) prawodawca jest jednocześnie nauczycielem wiary, 2) przedmiotem troski prawodawcy jest godność człowieka, 3) Dekret dba o wolność i niezależność Kościoła, 4) Dekret chroni prawo do prywatności.

Tym samym Dekret ma solidne podstawy i cele teologiczne, które trzeba wydobyć i na nich oprzeć jego wykładnię. Jest to konieczne z tego względu, że redakcja Dekretu jest wadliwa i budzi poważne zastrzeżenia kanonistów. W konsekwencji powoduje to zagrożenie dla wyników aplikacji norm z niego wypływających. Poznanie teologicznych podstaw może pomóc w tym, aby ustawa, o której mowa, przyczyniała się do *salus animarum*.

Słowa kluczowe: ochrona danych osobowych, godność człowieka, wolność Kościoła, prawo do prywatności

BIBLIOGRAFIA

1. *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, w przekładzie z języków oryginalnych (Biblia Tysiąclecia), Poznań 2000.
2. Boillat P., Kjaerum M., *Handbook on European data protection law*, Luxemburg 2014.
3. Dekret Ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła z dnia 7 października 2015 r., Akta Konferencji Episkopatu Polski nr 27/2005, s. 101–104.
4. Dekret ogólny w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych w Kościele katolickim wydany przez Konferencję Episkopatu Polski, w dniu 13 marca 2018 r., podczas 378. Zebrania Plenarnego w Warszawie, na podstawie kan. 455 Kodeksu Prawa Kanonicznego, w związku z art. 18 Statutu KEP, po uzyskaniu specjalnego zezwolenia Stolicy Apostolskiej z dnia 3 czerwca 2017 r.
5. Dyrektywa 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. UE L Nr 281 z 23 listopada 1995 r., s. 31n).

6. Gręźlikowski J., *Realizacja prawa do dobrego imienia i ochrony własnej intymności w Kościele (kan. 220 KPK) w świetle ustawy i instrukcji o ochronie danych osobowych*, „Teologia i Człowiek” 19 (2012), s. 229–255.
7. Instrukcja Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych oraz Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski z dnia 23 września 2009 r., *Ochrona danych osobowych w działalności Kościoła katolickiego w Polsce*; https://giodo.gov.pl/data/filemanager_pl/wsp_krajowa/KEP.pdf (17.09.2018).
8. Jan Paweł II, *Gaudium et spes. Constitutio Pastoralis de Ecclesia in Mundi Huius Temporis*, „Acta Apostolicae Sedis” 58 (1966), s. 1025–1120.
9. Jan Paweł II, *Motu proprio La cura vigilantissima* z dnia 21 marca 2005 r., „Acta Apostolicae Sedis” 97 (2005), s. 353–376.
10. Jan Paweł II, *Redemptor hominis*, „Acta Apostolicae Sedis” 71 (1979), s. 257–324.
11. *Katechizm Kościoła Katolickiego*, wydanie 2. poprawione, Poznań 2002.
12. *Kodeks kanonów Kościołów wschodnich (Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 18.10.1990), „Acta Apostolicae Sedis” 82 (1990) n. 11, s. 1061–1147.
13. *Kodeks prawa kanonicznego (Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus*, 25.01.1983), „Acta Apostolicae Sedis” 75 (1983), pars II, s. 1–301; tekst łacińsko-polski: *Kodeks prawa kanonicznego*, przekład zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu Polski, Poznań 1984.
14. Majer P., *Ochrona prywatności w kanonicznym porządku prawnym*, w: *Ochrona danych osobowych i prawo do prywatności w Kościele*, red. P. Majer, Kraków 2002, s. 83–123.
15. Przepisy Konferencji Episkopatu Polski o prowadzeniu ksiąg parafialnych: ochrzczonych, bierzmowanych, małżeństw i zmarłych, oraz księgi stanu dusz z dnia 26 października 1947 r.
16. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L. z 2016 r. Nr 119, str. 1 z późn. zm.).
17. Sobański R., *Normatywność godności człowieka*, w: *Godność człowieka a prawa ekonomiczne i socjalne. Księga jubileuszowa wydana w piętnastą rocznicę ustanowienia Rzecznika Praw Obywatelskich*, Warszawa 2003, s. 19–35.
18. Sobański R., *Prawo w prawie: prawo Boże i prawo ludzkie*, „Teologia Polityczna” 2004–2005 nr 2, s. 267–273.

19. Sobański R., *Zarys teologii prawa kanonicznego*, Warszawa 1973.
20. Sohm R., *Das Kirchenrecht. Erster Band, Diegeschichtlichen Grundlagen*, Leipzig 1892, przedruk z 1923 r.; <https://archive.org/details/RudolfSohmKirchenrecht-Bd1/page/n1> (19.09.2018).
21. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 922 z późn. zm.).